

Asiakasmaksulain uudistuksen keskeiset muutokset

Anne Perälähti

SOSTE

Miksi asiakasmaksulakia uudistetaan?

- Vanhentunut asiakasmaksulainsäädäntö
- Puuttuvat säännökset mm. palveluasumisen maksuista
- Ei tunne uusia palvelumuotoja tai digitaalisia ratkaisuja
- Asiakkaiden asema monin paikoin epäselvä
 - Nykyisellä lainsäädännöllä ei ole pystytty varmistamaan maksujen alentamisen ja poistamisen ensisijaisuutta suhteessa toimeentulotukeen
- Asiakasmaksulainsäädäntöä uudistettava sote-uudistuksen myötä
 - Maakunnat keräisivät asiakasmaksut sen järjestämis- ja rahoitusvastuulla olevista sosiaali- ja terveyspalveluista

Lain tarkoitus

- Lain tarkoituksena on edistää väestön oikeutta riittäviin ja yhdenvertaisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin
 - Perustuslain (1999/731) 19 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä
 - Pe VL 39/1996: Asiakasmaksut eivät saa siirtää palveluja niitä tarvitsevien tavoittamattomiin. Asiakkaan taloudellinen asema ei saa olla esteenä palvelujen saamisella.
- Varmistaa maakunnan järjestämismääräysten mukaisesti olevien sosiaali- ja terveyspalvelujen rahoitus
 - Asiakasmaksutuotot n. 1,5 mrd. €, 7 % palvelujen rahoituksesta v. 2015
- Ohjataan käyttämään tiettyjä palveluja ja ennaltaehkäisemään ongelmia

Uuden lain periaatteet

- Maakunnat perivät asiakasmaksut ja palveluntuottaja käyttämättä ja peruuttamatta jätetystä käynnistä sakkomaksun
- Asiakasmaksulaissa säädetään enimmäismaksu
 - Poikkeuksena mm. tukipalvelut, enintään tuotantokustannusten verran
- Maakunta voi periä palveluista pienempiä maksuja tai säätää ne kokonaan maksuttomaksi
- Erilliset säännökset maksuttomista sosiaali- ja terveystalvveluista
- Asiakas maksaa saman maksun palvelusta
 - Maakunnan itse tuottamat tai yhteistyössä tuotetut palvelut, ostopalvelut, valinnanvapauden piiriin kuuluvat palvelut
 - Asiakassetelillä ja henkilökohtaisella budjetilla tuotetut palvelut

Muutokset asiakasmaksuissa

Myönteiset muutokset (1/2)

- Asiakasmaksuja voidaan periä vain niistä palveluista, joista on säädetty asiakasmaksulaissa – nykyään tilanne käänteinen
- Maksuttomiin palveluihin laajennuksia, mm. alle 18-vuotiaiden terveysterveystulot
- **Maksukaton** taso säilyy nykyisellään (683 €/kalenterivuosi) mutta seurantavelvollisuus siirtyy maakunnille ja sisällytetään useampia palveluja
 - suun terveydenhuolto (pl. hammastekniset kulut), lyhytaikainen tehostettu palveluasuminen, lyhytaikainen kotisairaalan- ja kotisairaalahoidon ensihoidon sairaankuljetukset, toimeentulotuella maksetut maksut

Myönteiset muutokset (2/2)

- Säädös maksujen alentamisesta ja perimättä jättämisestä vahvistuu
 - Päätös tehtävä ennen toimeentulotuen hakemista
 - Velvoittavuus koskee jatkossa sosiaalipalvelujen ja tulosidonnaisten terveyspalvelujen lisäksi lyhytaikaista laitoshoidtoa, muut palvelut maakunnan päätöksellä
 - Asiakas jatkossakin hakee muutosta, mutta tiedottamista parannetaan
- Palveluasumiselle yhdenmukaiset maksuperusteet
 - Tehostetun palveluasumisen maksuissa sovelletaan laitoshoidon maksuja ja tavallisessa palveluasumisessa kotiin annettavien palvelujen maksuja
- Kotipalvelun maksun määräytymisen perusteita yhdenmukaistetaan ja tulorajoja korotetaan (yksin asuvalla 576 eurosta 690 euroon)
- Asiakkaan laskuun liitetään oikaisuvaatimusohje

Huolta herättävät muutokset (1/2)

- Maksujen tasoihin ei merkittäviä muutoksia, mutta maksut jo lähtökohtaisesti korkeita
- Sote-keskuksen kiirettömässä avosairaanhoidossa lääkärin ja sairaanhoitajan vastaanotoista perittäisiin maksua
 - Kiireetön aika avosairaanhoidon lääkärille 20,60 €/käynti
 - Sairaanhoitajan käynnit maksullisiksi, 11,40 €/käynti, pl. ennaltaehkäisevät käynnit
- Avosairaanhoidon lääkärikäyntien käyntimaksujen (max. 3 * 20,60 = 61,80 €/vuosi) ja vuosimaksun (41,20 €/vuosi) enimmäisrajoista luovuttaisiin

Huolta herättävät muutokset (2/2)

- Paljon ja erilaisia palveluja (kotipalvelut, tukipalvelut, terveyspalvelut ym.) tarvitsevien maksut jatkossakin korkeita
 - Kotipalveluissa maksut alenevat asiakkailla keskimäärin 30 €/kuukausi
 - Tukipalveluihin ei säädetä maksuja, enimmillään tuotantokustannusten suuruinen
 - Myös lääkekustannukset voivat olla korkeita
- Hengityshalvauspotilaita koskevat erityissäännökset poistuvat
- Etäpalvelut rinnastetaan vastaaviin käyntiasiointeihin, ja palvelusta voidaan periä vastaava maksu
 - Alhaisemmat maksut voisivat ohjata asiakkaita käyttämään etäpalveluja ja maakuntia ottamaan käyttöön teknologiaa hyödyntäviä palvelumuotoja

THL:n laskelmat: Asiakasmaksulaki 2021 – miten käy pienituloisten ja paljon sairastavien?

- ”Uudistus ei ole yksinomaan heikennys tai parannus, vaan mukana on muutoksia kumpaankin suuntaan”
- Maksut keskimäärin vähenisivät (n. 6 €/henkilö), mutta määrällisesti häviäjätalouksia enemmän kuin voittajia
- Lapsiperheiden tilanne kohenee kun alle 18-vuotiaiden terveyspalvelut muuttuvat maksuttomiksi
- Iäkkäiden kotihoidon maksut pienenisivät keskimäärin 30 €/kk
- Sote-keskuksen lääkäri- ja sairaanhoitajan vastaanotolla käyvät aikuiset maksaisivat nykyistä enemmän

Suomalaiset maksavat terveystuloja omasta pussistaan naapureita enemmän - uusi laki lisää paljon sairastavien menoja jopa sadoilla euroilla

🕒 10.01.2019 klo 17:02

Päivän lehti 10.1.2019

”Sote on alun alkaen aliresursoitu” – Terveyskeskusmaksut puhuttivat kansanedustajia

Helsingin terveystieteiskäyntien maksuttomuuden pelättiin poistuvan.

Hallituksen luvut asiakasmaksujen ”pommista”: Lääkärikäynneistä 20 milj. €:n lisätuotto valtiolle – lasku kasaantuu iäkkäille

SOSTE

Hallitus antoi esityksen asiakasmaksulaista: Osalla maksut nousevat ja osalla laskevat, lapsille lisää maksutonta hoitoa

Pääkirjoitus | Pääkirjoitus

Vanhustenhoidon asiakasmaksut ovat sekavia

Asiakasmaksulain uudistus on tuomassa kauan odotettua selkeyttä palveluasumisen hinnoitteluun.

Poliitikka

Helsingiläisten terveystieteiskäysmaksut tulevat takaisin, uskoo apulaispormestari: ”Sote-uudistus tarkoittaa Helsingissä maksujen nostoa”

Tuleva maakunta voi periä laissa säädettyä pienemmän maksun tai jättää sen kokonaan perimättä. Sanna Vesikansa mukaan maakuntien tiukka talous ei anna siihen mahdollisuutta Uudellamaalla.

US: Sote nostaa asiakasmaksujen 62 euron omavastuuta yli kymmenkertaiseksi – ”Tämä on valtava hinnankorotus”

9.1.2019 19:51 | päivitetty 9.1.2019 19:56

SOTE POLITIIKKA

Kaikilla ei ole varaa sairastaa ja
monet jättävät palvelut ja lääkkeet hankkimatta

Asiakkaiden omavastuut kasvaneet 2010-luvulla

- Suomessa kotitalouksien osuus terveydenhuollon kustannuksista kansainvälisesti korkeat ja lääkkeiden omavastuuosuudet suhteellisen korkeat
- Asiakasmaksuja ja omavastuuosuuksia korotettu
 - Asiakasmaksujen tasokorotukset vuonna 2015 9,4 prosenttia ja vuonna 2016 27,5 prosenttia
 - Terveydenhuollon matkojen omavastuuosuus yhdensuuntaiselta matkalta kasvanut 2012-2016 9,25 eurosta 25 euroon ja vuotuinen omavastuuosuus 157,25 eurosta 300 euroon
 - Lääkekorvauksissa vuonna 2016 käyttöön vuosikohtainen 50 euron alkuomavastuu ja lääkekohtainen omavastuu nousi 67 %
- Perusturvaetuuksiin tehdyt leikkaukset tiukentaneet taloudellista tilannetta
- Asiakasmaksuista vireille tulleita ulosottoja aiempaa enemmän (355 000) ja monet turvautuvat toimeentulotukeen

Tutkimusten mukaan nykyjärjestelmä eriarvoistaa

- Suomella terveydenhuoltoon pääsyssä enemmän ongelmia kuin muissa Pohjoismaissa, ja pienituloiset jäävät usein ilman tarvitsemiaan palveluja
- Joka viides suomalainen on säästänyt lääkkeitä, lääkäripalveluista tai hoidosta ja kymmenesosa jättää lääkkeet kokonaan hankkimatta
- Sosiaalipalvelujen asiakkaista 20–30 %:lla korkeat asiakasmaksut ja heikko taloudellinen rahatilanne vaikeuttaneet palvelujen saamista
- Useampi kuin joka kymmenes pienituloinen ikäihminen ei ole mennyt lääkäriin taloudellisten syiden vuoksi
- Pitkäaikaissairaus suuri taloudellinen rasite yli kolmasosalle sairastavista

Tarpeenmukaiset palvelut ja hoito turvattava

- Asiakasmaksut
 - Avosairaanhoidon lääkäri- ja sairaanhoitajakäynnit maksuttomiksi
 - Maksukattojen yhdistäminen palvelu-, matka- ja lääkemaksuissa: alennetaan nykyisestä 1550 eurosta 775 euroon /12 kk
- Terveystuollon matkat
 - Asiakkaiden omavastuuosuudet ei saa kasvaa
 - Asiakkaiden yhdenvertaisuus varmistettava ja maakuntiin yhdenmukaiset laatuksriterit ja asiakasprofiilit matkojen järjestämiseen
- Lääkekorvausjärjestelmä
 - Lääkekorvausjärjestelmää kehitettävä huomioiden saatavuus, laatu, turvallisuus ja hinta
- Täytäntöönpanoa seurattava ja tarpeen mukaan lakia muutettava

Kiitos!

Anne Perälahti

Erityisasiantuntija

050 411 1734, anne.peralahti (a) soste.fi

Yliopistonkatu 5, 00100 Helsinki

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry.

SOSTE